

2021-04-22
S2021/03698 (delvis)

Socialdepartementet

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

Uppdrag om stöd för bedömning av arbetsförmåga mot normalt förekommande arbete inom en angiven yrkesgrupp

Regeringens beslut

Regeringen ger Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan i uppdrag att utveckla ett kunskapsmaterial som kan användas av Försäkringskassan vid bedömning av arbetsförmåga mot normalt förekommande arbete inom en angiven yrkesgrupp.

Kunskapsmaterialet ska utgå från det referensmaterial vid bedömning av arbetsförmåga som har utvecklats av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Vid utvecklingen av materialet ska ett jämställdhetsperspektiv beaktas.

Uppdraget ska genomföras i samråd med arbetsmarknadens parter.

Arbetsförmedlingen ska vidta de åtgärder som behövs för att förvalta och vidareutveckla kunskapsmaterialet.

Försäkringskassan ska vidta de åtgärder som behövs för att kunskapsmaterialet ska kunna användas som stöd i myndighetens handläggning när en individs arbetsförmåga ska bedömas mot normalt förekommande arbete inom en angiven yrkesgrupp.

Arbetsförmedlingen får för uppdragets genomförande använda 1 700 000 kronor under 2021. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning, anslag 1:6 Bidrag för sjukskrivningsprocessen, anslagsposten 2 Kunskapsutveckling för sjukskrivningsprocessen. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd

till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 maj 2022.

Bakgrund

Sjukpenningens regelverk bygger på fasta tidsgränser som reglerar mot vad den försäkrades arbetsförmåga ska bedömas, den s.k. rehabiliteringskedjan. De första 90 dagarna i ett sjukfall bedöms arbetsförmågan mot den försäkrades vanliga arbete eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder den försäkrade. Från och med dag 91 ska det vid bedömningen även beaktas om den försäkrade kan försörja sig genom omplacering till annat arbete hos arbetsgivaren.

Från och med dag 181 bedöms arbetsförmågan mot sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller mot annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Detta gäller såvida inte övervägande skäl talar för att den försäkrade kan återgå till arbete hos arbetsgivaren före den tidpunkt då han eller hon har haft nedsatt arbetsförmåga i 365 dagar eller om det annars kan anses oskäligt att göra en sådan bedömning. Arbetsförmågan prövas mot normalt förekommande arbete från dag ett för arbetslösa.

Av Högsta förvaltningsdomstolens (HFD) avgöranden framgår att ett normalt förekommande arbete är ett sådant arbete som ska kunna utföras med ringa eller inga krav på anpassning till medicinska besvär. Vidare framgår att bedömningen av arbetsförmågan ska vara verklighetsförankrad. Även om bedömningen inte görs i förhållande till konkreta typer av arbeten måste bedömningen ta hänsyn till förhållandena på arbetsmarknaden i stort och anpassas efter hur arbetsmarknaden förändras över tid. För att en individ ska kunna bedömas ha arbetsförmåga i ett normalt förekommande arbete ska individen klara sådana krav och förväntningar på exempelvis arbetsprestationer och arbetstakt som arbetsgivare på den öppna arbetsmarknaden allmänt sett har (HFD 2018 ref. 51 I och II).

Enligt betänkandet En begriplig och trygg sjukförsäkring med plats för rehabilitering (SOU 2020:6) är bedömningarna av arbetsförmåga mot normalt förekommande arbete inte transparenta då det i besluten inte anges vilket arbete den försäkrade bedöms klara. Enligt utredaren behöver begreppet normalt förekommande arbete konkretiseras för att öka den försäkrades insyn i hur Försäkringskassan landat i slutsatsen att han eller hon har förmåga att försörja sig i normalt förekommande arbete.

Som stöd och vägledning för bedömning av arbetsförmåga inom sjukförsäkringen har ett referensmaterial vid bedömning av arbetsförmåga utvecklats av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Referensmaterialet innehåller grupperingar av de yrken som bedöms ställa likartade krav på förmåga ur ett medicinskt perspektiv. Dessa krav benämns aktivitetskrav och beskrivs utifrån vanliga arbetsuppgifter inom gruppen. Detta material används som stöd och vägledning för Försäkringskassans bedömning av den försäkrades arbetsförmåga mot normalt förekommande arbete. Materialet gör det möjligt att relatera den försäkrades aktivitetsförmåga till de aktivitetskrav som olika yrkesgrupper på arbetsmarknaden ställer. Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK 2012) ligger till grund för referensmaterialets yrkesgrupper. Försäkringskassan använder referensmaterialet som stöd i sina bedömningar av arbetsförmåga efter att en försäkringsmedicinsk utredning i form av en s.k. aktivitetsförmågeutredning (AFU) har utförts. Referensmaterialet kan även användas i samband med Försäkringskassans kommunikation med försäkrade, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen. Enligt en överenskommelse med Försäkringskassan är det Arbetsförmedlingen som idag ansvarar för förvaltning och vidareutveckling av referensmaterialet.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen har föreslagit att begreppet normalt förekommande arbete ska förtydligas så att bedömningen av arbetsförmågan vid dag 180 i rehabiliteringskedjan ska göras gentemot ett förvärvsarbete i en sådan angiven yrkesgrupp som innehåller arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden (prop. 2020/21:171). Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 september 2022. Syftet med regeringens förslag att bedömningen av arbetsförmågan ska göras mot normalt förekommande arbete i en angiven yrkesgrupp är att prövningen av den försäkrades arbetsförmåga ska bli mer konkret. Förslaget innefattar dock inte några ändringar i fråga om vilka faktorer som får vägas in vid bedömningarna eller i övrigt vad gäller rätten

till sjukpenning (prop. 2020/21:171). Regeringen anser att det behövs ett stöd som kan användas vid denna bedömning för att syftet med regeringens förslag ska uppnås.

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan bör ges i uppdrag att, utifrån det befintliga referensmaterialet som bygger på yrkesgrupper i SSYK, utveckla ett kunskapsmaterial som kan användas som stöd för Försäkringskassans handläggare vid bedömning av arbetsförmåga mot normalt förekommande arbete i en angiven yrkesgrupp.

Uppdraget innebär inte att det ska ställas andra krav på vilka uppgifter som hälso- och sjukvården ska lämna i ett sjukpenningärende.

Vid utvecklingen av kunskapsmaterialet ska ett jämställdhetsperspektiv beaktas. I genomförandet av uppdraget ska myndigheterna bidra utifrån sina ansvarsområden. Arbetsförmedlingen är den myndighet som har kunskap om arbetsmarknaden och dess krav. Försäkringskassan är den myndighet som ska kunna använda materialet som stöd för bedömning av arbetsförmåga mot normalt förekommande arbete i en angiven yrkesgrupp.

Utvecklingen av materialet ska genomföras i samråd med arbetsmarknadens parter. Parterna kan tillföra värdefulla perspektiv på hur arbetsmarknaden ser ut idag och hur den utvecklas framöver. Parterna har också kunskap om kraven i olika yrkesgrupper. Parternas medverkan är även viktig för att uppnå legitimitet för beskrivningarna av vilka krav på aktivitetsförmågor de olika yrkesgrupperna ställer. Vid behov ska myndigheterna även samråda med Socialstyrelsen. Arbets- och miljömedicinsk expertis bör involveras i utvecklingen av materialet i den mån som myndigheterna bedömer det vara nödvändigt.

Syftet med utvecklingen av ett material som kan användas vid bedömning av arbetsförmåga mot normalt förekommande arbete i angiven yrkesgrupp är att öka transparensen och tydliggöra vad olika arbeten ställer för krav på aktivitetsförmågor hos den enskilde. Därigenom underlättas för Försäkringskassan att göra dessa bedömningar.

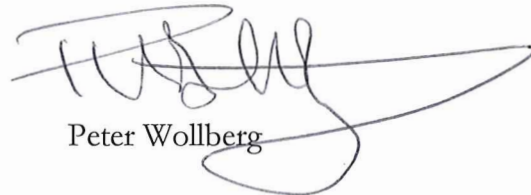
Ett annat syfte med ett sådant material är att det ska bidra till att bedömningar inom sjukförsäkringen och ställningstaganden inom arbetsmarknadspolitiken blir mer begripliga för den enskilde.

Arbetsförmedlingen får använda 1 700 000 kronor för uppdragets genomförande under 2021. Beslut om motsvarande medel för 2022 kommer att beredas i samband med regeringens beslut om myndighetens regleringsbrev för 2022.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Peter Wollberg

Kopia till

Statsrådsberedningen internrevisionen
Finansdepartementet BA
Förvaltningsavdelningen, RK Ekonomi
Arbetsmarknadsutskottet
Socialförsäkringsutskottet
Kammarkollegiet
Socialstyrelsen